

वेद तर त्रिगुणात्मक गोष्टींनीच भरलेले आहेत. तेव्हा हे अर्जुना, तू त्रिगुणातीत, सुखदुःखशीतोष्णादि द्वन्द्वांपासून अलिप्त, योगक्षेमादि स्वार्थानपासून दूर, सदासर्वदा सत्त्व गुणामधे स्थिर, असा आत्मनिष्ठ हो. ॥४५॥
 त्रैगुण्यविषया इति । त्रिगुणात्मकाः येऽधिकारिणस्तद्विषयास्तेषां कर्मफलसम्बन्धप्रतिपादकाः वेदाः । त्वं तु निस्त्रैगुण्यो निष्कामो भव । तत्रोपायमाह निर्द्वन्द्वः सुखदुःखशीतोष्णादियुगलानि द्वन्द्वानि तद्रहितो भव । तानि सहस्वेत्यर्थः । कथमित्यत्राह नित्यसत्त्वस्थः सन् धैर्यमवलम्ब्येत्यर्थः । तथा नियोगक्षेमः । अप्राप्तस्वीकारो योगः प्राप्तपरिपालनं क्षेमस्तद्रहितः । आत्मवानप्रमत्तः । न हि द्वन्द्वाकुलस्य योगक्षेमव्यापृतस्य च प्रमादिनस्त्रैगुण्यातिक्रमः

सम्भवतीति ॥ ४५ ॥

जे अधिकारी साधक त्रिगुणात्मक तीन गुणानि परिपूर्ण, अर्थात् तीन गुणांच्या कक्षेमधे आहेत त्यानांच वेदोक्त कर्मफल बन्धनकारक आहे. तेव्हा हे अर्जुना, तू त्रिगुणातीत हो. तसे होण्याचा उपाय सांगताहेत, निर्द्वन्द्व अर्थात् सुखदुःखशीतोष्णादि द्वन्द्वांपासून अलिप्त हो. ते सहन कर. ते कसे सहन करावे? ते सांगताहेत, सदासर्वदा सत्त्व गुणामधे स्थिर राहून धैर्याने ते सहन कर. तसेच नियोगक्षेम हो. अप्राप्त वस्तु स्वीकारणे योग, प्राप्तवस्तुचे परिपालनं क्षेम, या योगक्षेमादि स्वार्थानपासून दूर रहा. आत्मनिष्ठ म्हणजे प्रमाद रहित हो. कारण जे द्वन्द्वांनी व्याकुळ योगक्षेमांनी व्याप्त आणि प्रमादि, त्यांना या तीन गुणांच्या कार्यांचे अतिक्रमण शक्य नाही. ॥४५॥

ननु वेदोक्तनानाफलपरित्यागेन निष्कामतयेश्वराराधनविषया व्यवसायात्मिका बुद्धिस्तु कुबुद्धिरेवेत्याशङ्क्याह----
 वेदोक्त नानाफळे त्यागून निष्कामपणे ईश्वराराधनेमधे लागलेली व्यवसायात्मिका बुद्धिच कुबुद्धि अशा आशंकेचे निरसन करताहेत----

यावानर्थ उदपाने सर्वतः सम्प्लुतोदके ।

तावान्सर्वेषु वेदेषु ब्राह्मणस्य विजानतः ॥ ४६ ॥

अनेक लहानसहान जलाशयामधे केली जाणारि विभिन्न कार्ये, केवळ एकाच विराट जलाशयाधे सहजपणे पूर्ण केली जाण्याप्रमाणे, केवळ ब्रह्मज्ञानाद्वाराच, सर्व वेदांची कार्ये सहजपणे पूर्ण होतात. ॥ ४६ ॥

यावानिति । उदकं पीयतेऽस्मिन्नित्युदपानंवापीकूपतडागादि, तस्मिन् स्वल्पोदके एकत्रकृत्स्नस्यार्थस्याभावतत्तत्रतत्र परिभ्रमणेन विभागशो यावान् स्नानपानादिरर्थः, प्रयोजनं भवति तावान् सर्वोऽप्यर्थः सर्वतः सम्प्लुतोदकेमहाहृदे एकत्रैव यथा भवति, एवंयावान् सर्वेषु वेदेषु तत्तत्कर्मफलरूपोऽर्थस्तावान् सर्वोऽपि विजानतो व्यवसायात्मकबुद्धियुक्तस्य ब्राह्मणस्य ब्रह्मनिष्ठस्य भवत्येव ब्रह्मानन्दे क्षुद्रानन्दानामन्तर्भूतत्वात् 'एतस्यैवानन्दस्यान्यानि भूतानि मात्रामुपजीवन्ति' (बृह उ ४.३.३२) इति श्रुतेः । तस्मादियमेव बुद्धिः सुबुद्धिरित्यर्थः ॥४६॥

जेथे पाणी पितात ते विहीर तळे आदि पाणवटे उदपान, त्यांमधे लहान पाणवट्यांवर एके ठिकाणीच सर्व कर्मे केली